

VJERSKE ZAJEDNICE U BIH NA INTERNETU

Sarajevo, lipanj, 2011.

Uvod

U temelju svih religija svijeta jest komunikacija. Ona je u biti dvodimenzionalna: komunikacija s transcendentnim¹ i komunikacija s pripadnicima ili potencijalnim pripadnicima religijske skupine.

Osim toga utemeljitelji svih pojedinih religija bili su izvrsni komunikatori – u načelu odlični govornici koji su se služili medijima svoga vremena². Prenoseći poruku interpersonalno tj. u komunikaciji *face to face* dopirali su toliko daleko koliko se prirodno mogao čuti njihov glas. No, odjek sadržaja bio je puno veći zbog misionarskoga rada njihovih sljedbenika – ekonomskim rječnikom današnjice kazano: „kihača“ koji su prepričavali i širili poruku.

Kako su se tehničke predispozicije mijenjale tako se mijenjao i način prenošenja religijskog sadržaja. Osobito to vrijedi za tzv. Religije knjige: židovstvo, kršćanstvo i islam. Tora, Biblija i Kur'an su vremenom prevedeni na različite svjetske jezike i na najsuvremenije načine posredovani ljudima.

Povijesno gledano sve bitno s područja razvoja znanosti i tehnologije zauzima važno mjesto i u svijetu religijske komunikacije. Dakle, „poremećaji“ u svijetu *Gutenbergove galaksije* nastali pismenošću, a potom i štampom³ izravno su utjecali i na komunikaciju unutar religija. Stoga, ne treba ni podsjećati da je prva tiskana knjiga – i danas u svijetu najobjavljanija – Biblija⁴. Slično se dogodilo i s iznašašćem elektronskih medija: radija i televizije. Oni su također vrlo brzo prepoznati kao odličan način pristupa ljudima, propagande vjerskog sadržaja i agitiranja za pojedinu religijsku zajednicu.

Međutim, tek je internet „omasovio“ – u pravom smislu riječi globalizirao – prenošenje vjerskih poruka do uistinu širokih masa. Web komuniciranje kao novi način „globalne komunikacije“⁵ vrlo brzo je prepoznat i među vjerskim zajednicama te je u cyber-prostoru moguće sve više pronaći vjerskog sadržaja. Zavirivši, tek ovlaš, u taj svijet moguće se uvjeriti

¹ Usp. Marijan KOREN, *Komunikacija s Transcendentnim*, Križ, 2008.

² Usp. Doktorska teza **fra Ike Skoke** na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu, 2009.: *Specifičnost Mojsijeva, Budina, Konfucijeva, Isusova i Muhamedova komuniciranja*.

³ Usp. Marshall McLUHAN, *Gutenbergova galaksija*, prijevod Branko Vučićević, *Nolit*, Beograd, 1973., str.15

⁴ Usp. Šemso TUCAKOVIĆ, *Historija komuniciranja*, Univerzitetaska knjiga, Sarajevo, 2000., str. 63

⁵ Enes OSMANČEVIĆ, *Demokratskiost www-komuniciranja*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Sarajevo, 2009., str. 10

kako postoje različiti vjerski portali, vjerski blogovi, forumi na kojima dominiraju vjerske teme, web-stranice religijskih institucija, u novije vrijeme *facebook* profili itd.

Premda u mnogočemu Bosna i Hercegovina, za ostatkom europskog društva zaostaje „svjetlosnim godinama“, ipak valja kazati da je već odavno aktivno i masovno uključena u globalni svijet cyber-prostora. To vrijedi i za religije koje egzistiraju na njenom tlu.

Starnice koje slijede u ovom radu rezultat su istraživanja prisutnosti vjerskih zajednica u BiH na internetu. Podatci do kojih se došlo ni u kojem slučaju nisu konačni i matematički zatvoreni jer sasvim je vjerojatno da neke vjerske web-stranice nisu zabilježene ili da su se u međuvremenu pojavile neke nove. Pri odabiru koje se web-stranice mogu nazvati vjerskim i koje se tiču prostora BiH načelo je bilo odgovor na pitanja: Nalazi li se institucija ili organizacija koja je pokrenula web-stranicu na teritoriju naše države i priznaje li je službena vjerska zajednica?

U tom kontekstu vrijedi spomenuti instituciju Međureligijskog vijeća u Bosni i Hercegovini (na web-adresi: www.mrv.ba) koje postoji od 1997. To nije nikakvo super-tijelo koje bi bilo iznad vjerskih zajednica u državi nego je riječ o zajedničkoj instituciji koju su osnovali vjerski lideri u BiH s ciljem ostvarenja dijaloga i međureligijske suradnje.

1. Katolička crkva u BiH

Nakon dolaska austro-ugarske vlasti u Bosnu i Hercegovinu 1878. Katolička crkva je vrlo brzo krenula s aktivnom izdavačkom djelatnošću. U tomu je – sve do kraja II. svjetskog rata, ali i kasnije – uvijek prednjačila u odnosu na ostale vjerske zajednice prisutne na ovdašnjem tlu⁶. Prema ovom istraživanju to se može kazati i kada je riječ o prisutnosti na internetu. Broj pronađenih web-stranica je 149. One su uglavnom aktivne, premda se velik broj njih ne ažurira redovito. Osim toga, valja napomenuti kako ovdje nisu prabilježene facebook stranice pojedinih katoličkih institucija i administrativnih jedinica.

Razloga zbog čega je ovaj broj tako velik valja tražiti u: složenosti crkvenoupravne administracije, postojanju različitih i mnogobrojnih crkvenih institucija te u poticajima koji dolaze iz Vatikana o korištenju novih sredstava komunikacije⁷.

U tom duhu valja kratko kazati da Katolička crkva u BiH, u organizaciono-administrativnom smislu čini Biskupsku konferenciju BiH (BK BiH) u kojoj su četiri nad/biskupije: Vrhbosanska nadbiskupija (Sarajevo), Banjolučka biskupija, Mostarsko-duvanjska biskupija i Trebinjsko-mrkanska biskupija. Sve one su sastavljene od nižih upravnih jedinica koje se zovu župe. Zbog toga bi u pregledu web-stranica najbolje bilo ovu cjelinu podijeliti prema spomenutoj crkvenoadministrativnoj uređenosti.

Zajednička, krovna institucija ovdašnje Katoličke crkve BK BiH ima svoju tiskovnu agenciju koja nosi naziv: Katolička tiskovna agencija Biskupske konferencije BiH i može se pronaći na adresi: www.ktabkbih.net. To je ujedno i najvažniji katolički web-portal u BiH koji osim aktualnih vijesti iz Crkve i svijeta donosi i različite teme iz katoličke teologije i duhovnosti.

⁶ Usp. Šemso TUCAKOVIĆ, *Historija novinarstva i medija u Bosni i Hercegovini*, S&A company, Sarajevo, 2006., str. 187-222.

⁷ U okviru Vatikanskih dikasterija postoji Papinsko vijeće za sredstva društvenih priopćavanja. Ono je, između ostaloga, izdalo 2002. dva dokumenta koja izravno govore o sudjelovanju katolika na internetu: *Etika na internetu* i *Crkva i internet*. Izravno se preporučuje stalno istraživanje i proučavanje interneta – “najnovijeg i s mnogih gledišta najmoćnijeg sredstva” (*Etika na internetu*, br. 2) – s nakanom izrade antropologije i teologije komunikacija koja će imati u vidu promjene prouzrokovane ovim medijem (*usp. Crkva i internet*, br. 9).

1.1. Web-stranice crkvenih ustanova i institucija (20)

Osim web-stranica koje se tiču administrativnog dijela Crkve u BiH postoje i web-stranice različitih crkvenih institucija koje se uglavnom redovito ažuriraju i upućuju na sadržaj aktivnosti kojima se bave. Tu smo uvrstili i web-stranice redovničkih zajednica u BiH.

Franjevačka provincija Bosna Srebrena - www.bosnasrebrena.ba

Provincijalat hercegovačke franjevačke provincije - www.franjevci.info

Školske sestre franjevke Krista Kralja - www.ssfc.org/bih-hr

Školske sestre franjevke - www.ssfc.org/mostar

Sestre služavke Malog Isusa - www.ssmi.hr

Klanjateljice Krvi Kristove - www.klanjateljice.hr

Sestre Kćeri Božje ljubavi - www.kblj.hr

Hrvatska unija viših redovničkih poglavarica - www.redovnice.hr

Nacionalna uprava Papinskih misijskih djela BiH - www.missio.ba

Caritas Biskupske konferencije BiH - www.carbkbih.com.ba

Caritas biskupija Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan - www.caritas-mostar.ba

Caritas Vrhbosanske nadbiskupije, Sarajevo - www.caritas-sarajevo.ba

Kruh Sv. Ante - www.kruhsvante.org

Katehetski ured Vrhbosanske nadbiskupije - www.kuvn.org

Katehetski ured Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije – www.kum-mostar.com
(stranica u izradi)

Nadbiskupski centar za pastoral mladih *Ivan Pavao II.* - www.mladicentar.org

Franjevački studentski dom Sarajevo - www.fsd.ba

Europska akademija Banja Luka - www.eak.ba

Franjevački samostan *Sv. Ante* – Bistrik, Sarajevo - www.svantosarajevo.org

Karmel sv. Ilije, Prosoje kod Tomislavgrada – www.zidine.karmel.hr

1.2. Katoličke škole (10)

1.2.1. Katolički školski centri

Katolički školski centar *Don Bosco* u Žepču - www.kscdonbosco.ba

Katolički školski centar *Petar Barbarić* u Travniku - www.ksc-travnik.net

Katolički školski centar *Sv. Franjo* u Tuzli – www.ksc-tuzla.edu.ba

Katolički školski centar *Sv. Pavao* u Zenici - www.ksczenica.com

Katolički školski centar u Banja Luci - www.ksc-bl.org (stranica u izradi)

1.2.2. Franjevačke odgojno-obrazovne ustanove

Franjevački novicijat Bosne Srebrene - www.novicijat-bosnesrebrene.com

Franjevačka klasična gimnazija Visoko - www.fraklas-gimnazija.edu.ba

1.2.3. Visokoškolske ustanove

Franjevačka teologija u Sarajevu - www.franjevackateologija.ba

Katolički bogoslovni fakultet u Sarajevu - www.kbf.ba

Teološko-katehetski institut u Mostaru - www.tkim-mostar.com

1.3. Crkvena glasila (4)

Katolički tjednik - www.katolicki-tjednik.com

Crkva na kamenu - www.cnak.cbismo.hr

Naša ognjišta - www.nasa-ognjista.com

Svjetlo riječi - www.svjetlorijeci.ba

1.4. Katoličke udruge (3)

Udruga katoličkih studenata *Emaus* - www.emaus.co.ba

Frama Posušje - www.frama-posusje.com

Frama Sarajevo - www.mladibistrik.com

1.5. Župe

1.5.1. Banjolučka biskupija (17)

Banjolučka biskupija se sastoji od 48 župa podijeljenih u pet dekanata. Ona sama ima svoju web-stranicu: www.biskupija-banjaluka.org.

Banja Luka - Pohoda BDM - www.zupa-banjaluka.org

Barlovci – Sv. Vid - www.barlovci-zupa.org

Bila - Sv. Franjo Asiški – www.bila-online.webnode.com (povremeno)

Dragalovci – Sv. Leopold Mandić - www.dragalovci.eu (stranica pokrenuta u inozemstvu)

Glamoč – Sv. Ilija prorok – www.zupa-glamoc.site90.net

Ivanjska – Uznesenje BDM - www.ivanjska.com (stranica pokrenuta u inozemstvu)

Jajce - Sv. Luka – www.franjevackisamostan-jajce.ba (redovito ažurirana i dobra)

Kotor Varoš - Rođenje BDM - www.kotorvaroskadolina.com

Ljubija - Sv. Leopold B. Mandić - www.zupa-ljubija.com

Ljubunčić - Rođenje BDM - www.zupaljubuncic.com

Marija Zvijezda - Uznesenja BDM – www.trapisti-banjaluka.org

Petrićevac - Sv. Anto Padovanski - www.samostan-petricevac.org (vijesti iz 2010.)

Presnače - Sv. Terezije od Djeteta Isusa - www.zupa-presnace.org

Šimići - Sv. Petar i Pavao - www.zupa-simici.org

Šurkovac – Presv. Srce Isusovo - www.zupa-surkovac.com

Trn – Sv. Josip – www.trn-zupa.org

1.5.2. Mostarsko-duvanjska biskupija (29)

Biskupija Mostarsko-duvanjska ima 66 župa i jednu samostalnu kapelaniju. Od toga 28 župa posjeduje svoju web-stranicu ili redovito objavljuju vijesti na nekoj od lokalnih web-stranica.

Adresa biskupija Mostar-Duvno i Trbinje-Mrkan je: www.cbismo.com.

Blagaj-Buna - Presveto Trojstvo - www.zupablagajbuna.ba

Buhovo - Presveto Trojstvo – www.buhovozupa.blog.hr

Crnač – Presv. Srce Isusovo – www.crnac.blogger.hr

Čapljina - Sv. Franjo Asiški - www.sv-franjo-capljina.com

Duvno – Sv. Mihovil - www.samostan-tomislavgrad.info

Gabela Polje – Presv. Trojstvo - www.uppgp.ba

Gorica-Sovići – Sv. Stjepan prvomučenik (informacije o župi moguće pronaći na stranici Bratovštine Sv. Stipana Provomučenika): www.bratovstina.com

Grabovica – Sv. Anto Padovanski (informacije o župi moguće pronaći na stranici): www.dobrici.webnode.com

Gradac Posuški - Sv. Franjo Asiški - www.posuski-gradac.com

Gradnići – Sv. Blaž – www.gradnici-paoca.blatnica.com (u izradi)

Humac - Sv. Ante Padovanski - www.franjevci-humac.info

Izbično - Sv. Josip Radnik - www.izbicno.info

Kočerin – Sv. Petar i Pavao - www.kocerin.info

Kongora – Presv. Srce Isusovo – (informacije o župi moguće pronaći na stranici): www.kongora.net

Kruševo - Sv. Ilija Prorok - www.zupa-krusevo.com

Ledinac – Sv. Mala Terezija - www.zupaledinac.com

Međugorje – Sv. Jakov apostol - www.medjugorje.hr

Mostar-Katedrala - Marija Majka Crkve – www.katedrala-mostar.info

Mostar-Centar-Zalik - Sv. Ivan apostol i evanđelist - www.svivan.ba

Mostar-Rudnik-Orlac - Sv. Matej apostol i evanđelist - www.sveti-matej.info

Nevesinje – Uznesenje BDM - www.zupa-nevesinje.com

Polog - Rođenje Blažene Djevice Marije – www.polog-zu.blogspot.com

Prisoje – Uznesenje BDM - (informacije o župi moguće pronaći na stranici): www.prisoje.buskojezero.com

Roško Polje - (zastarjele informacije o župi moguće pronaći na stranici): www.zavelim.hr

Ružići - Sv. Ivan Krstitelj - www.ruzici.info

Šipovača-Vojnici - (informacije o župi moguće pronaći na stranici): www.vojnici.com

Tihaljina - Bezgrješno Začeće Blažene Djevice Marije - www.tihaljina.com

Vinica – Rođenje BDM (informacije o župi moguće pronaći na stranici): www.zavelim.hr

1.5.3. Trebinjsko-mrkanska biskupija (5)

Ova biskupija ima 15 župa, a njome upravlja apostolski administrator iz Mostara koji je ujedno i mostarsko-duvanjski biskup.

Čeljevo - Presveto Srce Isusovo - www.celjevo.com

Dračevo – Uznesenja BDM – (informacije o župi moguće pronaći na stranici): www.visici.com

Neum – Gospe od zdravlja – www.zupa-gospeodzdravlja.com

Stolac – Sv. Ilija - www.zupa-stolac.com

Trebinje – Rođenja BDM - www.zupatrebinje.ba

1.5.4. Vrhbosanska nadbiskupija (60)

Vrhbosanska nadbiskupija je i administrativno i teritorijalno najveća biskupija u BiH. Ostale biskupije su njoj sufraganske. Od ukupno 154 župe njih 60 ima svoju web-stranicu. Zanimljivo je spomenuti da Vrhbosanska nadbiskupija kao institucija nije prisutna na internetu.

Banbrdo – Sv. Ana – informacije o župi na stranici: www.framalepenica.byethost12.com

Bistrica kod Uskoplja – Sv. Terezija od Djeteta Isusa – www.bistrica-uskoplje.blogspot.com

Bistrica kod Žepča - Uzvišnja Sv. Križa – www.zupabistrica.com (ne ažurira se)

Borovica - Preobraženje Gospodinovo - www.borovica.net

Bosanski Brod – Sv. Ilija prorok - www.rktbrod.org

Brčko - Presveto Srce Isusovo - www.zupa-brcko.info (ne ažurira se)

Breške - Uznesenja BDM - www.breskezupa.com

Brusnica - Rođenje BDM - www.zupabrusnica.de.tl (povremeno ažurira)

Bugojno - Sv. Anto Padovanski - www.zupa-bugojno.org

Busovača - Sv. Anto Padovanski - www.zupa-busovaca.ba (ne ažurira se)

Cer – Krist Kralj – informacije o župi na stranici: www.cer.hr

Derventa - Sv. Juraj mučenik - www.zupa-derventa.com

Deževica - Snježna Gospa - www.zupadezevice.com

Doboj - Presveto Srce Isusovo - www.zupadoboj.usora.org (ne ažurira se)

Doljani - Sv. Ilija Prorok - www.doljani.info

Domaljevac – Sv. Ana – informacije o župi na adresi: www.domaljevac.com

Drijenča – Sv. Anto Padovanski – www.zupadrijenca.net

Dubrave – Bezgr. Začće BDM - www.dubrave.ba

Foča kod Dervente – Preč. Srce Marijino - www.foca.hr

Fojnica – Duh Sveti - www.fojnica-samostan.com

Garevac - Marija Majka Crkve - www.garevac.net

Gornja Dubica - Sveti Josip - www.zupagornjadubica.com

Gornja Močila-Sijekovac – Sv. Anto Padovanski – www.gornjamocila.blogspot.com

Gračac – Sv. Anto Padovanski – informacije o župi na stranici: www.gracac.info

Guča Gora – Sv. Franjo Asiški – www.gucagora.com

Kiseljak – Sv. Ilija - informacije i vijesti o župi na adresi: www.framakiseljak.com

Komušina - Uznesenja BDM - www.komusina-kondzilo.net

Kraljeva Sutjeska - Sv. Ivan Krstitelj - www.kraljeva-sutjeska.com

Kreševo – Uznesenje BDM - www.samostan-kresevo.com (povremeno se ažurira)

Lug-Brankovići - Sv. Ivan Krstitelj - www.zupa-lug-brankovici.com

Maglaj - Sv. Leopold Bogdan Mandić - www.leopoldmandic.com

Nova Bila - Sveti Duh - www.zupa-novabila.com

Novi Travnik - Uzašašće Gospodinovo - www.zupa-novi-travnik.com

Novo Selo-Belegovac - Sv. Petar i Pavao – www.zupa-novoselo-balegovac.jimdo.com

Odžak - Glavosjek Ivana Grstitelja - www.zupamik-odzak.net

Osova - Uznesenje BDM – www.zupa-osova.com

Podkraj – Sv. Ana - www.zupa-potkraj.net

Podmilačje - Sv. Ivan Krstitelj - www.zupa-podmilacije.com

Posavska Mahala – Srce Marijino - www.posavska-mahala.com

Potočani - Sv. Marko Evandelist - www.zupapotocani.ch

Prozor - Presveto Srce Isusovo - www.zupa-prozor.com

Prud – Sv. Rok – informacije o župi na adresi: www.seloprud.com

Rama - Ščit – Uznesenje BDM - www.rama.co.ba

Rankovići - Sv. Josip – www.zupa-rankovici.blogspot.com

Rostovo - Sv. Ilija prorok – www.rostovo.blogspot.com

Sivša – Sv. Anto Padovanski - www.zupasivsa.com

Skopaljska Gračanica – Srce Marijino – www.zupa-skopaljska-gracanica.com

Srednja Slatina - Sv. Franjo Asiški - www.zupa-slatina.net (ne ažurira se)

Suho Polje Kupres - Uznesenje BDM - www.zupasuhopoljekupres.com

Šikara – Sv. Franjo Asiški - www.fst.ba (povremeno se ažurira)

Tišina - Materinstvo BDM - www.glas-tisine.com (povremeno se ažurira)

Tolisa – Uznesenje BDM – informacije i vijesti o župi na adresi: www.tolisa.info

Tuzla - Sv. Petar i Pavao - www.fst.ba

Uskoplje - Uznesenje BDM – www.zupauskoplje.org

Uzdol - Sv. Ivan Krstitelj - www.uzdol.com

Vareš - Sv. Mihovil arkandel – www.zupavares.com

Vijaka - Bezgrešno začecje BDM - www.vijaka.com

Vitez - Sv. Juraj mučenik - www.zupa-vitez.com

Zenica - Sv. Josip - www.svjosip-zenica.com

Zovik - Sv. Franjo Asiški - www.zovik.com

2. Islamska zajednica u BiH

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini (IZ) u današnjem poratnom razdoblju susreće se s činjenicom prisutnosti različitih vjerskih islamskih pokreta koje nerijetko odlaze u područja radikalnoga. Stoga je kriterij odabira web-stranica islamske religijske tematike bio samo ono što službeni Rijaset kao vrhovno upravno tijelo priznaje. Vodeći se tom logikom ukupno smo pronašli 55 web-stranica Islamske zajednice u BiH.

Zbog toga valja podsjetiti kako je Islamska zajednica u Bosni i Hercegovina sastavljena je od sljedećih upravnih jedinica:

- džemat (temeljna, osnovna i najmanja organizaciona jedinica, a sačinjava ga skupina od najmanje 100 muslimanskih domaćinstava)
- medžlis (viša lokalna organizaciona jedinica Islamske zajednice koja u pravilu obuhvaća najmanje sedam džemata koji čine jednu cjelinu)
- muftiluk (upravna cjelina sastavljena od više medžlisa)⁸ te
- Rijaset Islamske zajednice (najviši izvršni vjerski i administrativni organ u Islamskoj zajednici)
- Sabor islamske zajednice (najviši predstavnički i zakonodavni organ Islamske zajednice)
- Ustavni sud Islamske zajednice (najviše tijelo za kontrolu ustavnosti u radu organa i ustanova Islamske zajednice).

Prema istraživanju provedenom o prisutnosti Islamske zajednice u BiH na interenetu (uključujući djelomično i njezinu dijasporu) može se zaključiti da dosta institucija nema svoju web-stranicu, ali također da se one koje postoje redovito ažuriraju.

Osim toga, u virtualnom prostoru Islamska zajednica, ili bolje rečeno pojedinci, veoma su aktivni na različitim forumima. To je vjerojatno jedan od razloga zašto ne postoji više web-stranica islamske tematike.

⁸ Usp. Ivan CVITKOVIĆ, *Rječnik religijskih pojmova*, DES, Sarajevo 2005.

2.1. Rijaset i muftijstva (4)

Kao što je već spomenuto vrhovno izvršno i administrativno tijelo IZ u BiH je Rijaset. On ima kvalitetno uređenu web-stranicu: www.rijaset.ba koja sadrži obilan broj korisnih podataka i upućuje na druge islamske stranice.

Kada je pak riječ o muftijstvima od postojećih devet (uključujući i vojno muftijstvo), web stranicu imaju samo tri:

Sarajevo - www.muftijstvosaraj.com

Travnik - www.muftiluk-tr.com.ba i

Tuzla - www.muftiluktz.net

2.2. Medžlisi (38)

Od postojećih 89 medžlisa, aktivne web-stranice ima njih **38**. Ipak, vrijedi zamijetiti jednu bitnu stvar: 8-10 web-stranica urađeno je na način bloga (ne plaća se domena, besplatno se pravi blog, lagano je uređivanje i održavanje te postoji mogućnost da posjetitelji komentiraju pojedini sadržaj).

Banovići - www.mizbanovici.ba

Bihać - www.mizbihac.com

Bijeljina - www.mizbijeljina.com

Bosanska Gradiška - www.mizbosanskagradska.com

Brčko - www.medzlisbrcko.ba

Čajniče - www.mizcajnice.blogspot.ba

Čajniče - www.medzlis-cajnice.blogspot.com

Čelić - www.medzliscelic.blogspot.com

Doboj - www.medzlis-doboj.org

Foča - www.mizfoca.blogspot.ba

Gornji Vakuf - www.medzlisgv.blogspot.ba/

Gračanica - www.mizgracanica.com

Kakanj - www.medzlisizkakanj.com

Kalesija - www.medziskalesija.org
Konjic - www.medzlis-konjic.com
Maglaj - www.medzlisaglaj.com
Modriča - www.medzlis-modrica.ba
Mostar - www.miz-mostar.com
Novi Travnik - www.miznovitravnik.com
Prijedor - www.mizprijedor.info
Prozor - www.medzlisprozor.blogger.ba
Rogatica - www.medzlisrogatica.ba
Sanski Most - www.medzlis.info
Sarajevo - www.medzlis-sa.ba
Srebrenica - www.mizsrebrenica.com
Srebrenik - www.medzlisrebrenik.com
Stolac - www.miz.stolac.ba
Teslić - www.miz-teslic.ba
Tešanj - www.iz-tesanj.ba
Tomislavgrad - www.medzlistomislavgrad.com
Trebinje - www.medzlis-trebinje.ba
Tuzla - www.miztuzla.com
Ustikolina - www.mizustikolina.blogger.ba
Višegrad - www.mizvisegrad.blogger.ba
Vlasenica - www.islamskicentar.com
Zenica - www.mizzenica.ba
Žepa - www.medzlis-iz-zepa.com
Žepče - www.medzlis-zepce.info

2.3. Muslimanske škole

2.3.1. Medrese (7)

Od osam postojećih medresa njih sedam ima vlastite web-stranice, osma medresa nalazi se u Zagrebu i nedavno je transformirana u gimnaziju, tako da se na postavljanju njihove web stranice još uvijek radi.

Gazi Husrev-begova - www.medresa.ba

Elči Ibrahim-pašina - www.medresatravnik.com.ba

Behram-begova - www.medresatz.edu.ba

Karadžoz-begova - www.medresamostar.com

Osman-ef.Redzović - www.medresa.org

Džemaludin Čaušević - www.medresa-cazin.ba

Gazi Isa-begova - www.medresa.net

2.3.2. Visokoškolske ustanove (3)

U BiH postoje tri islamska fakulteta. Svi oni imaju svoje web-stranice, s kvalitetno urađenim sadržajem. Vrijedi spomenuti kako **Islamski pedagoški fakultet** u Bihaću sadržaj na svojoj web stranici nudi na dvanaest jezika: bosanskom, arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, njemačkom, talijanskom, malajskom, perzijskom, slovenskom, švedskom i turskom.

Fakultet islamskih nauka u Sarajevu - www.fin.ba

Islamski pedagoški fakultet u Bihaću - www.ipf.unbi.ba

Islamski pedagoški fakultet u Zenici - www.ipf.unze.ba

2.4. Islamska glasila (1)

Kada je riječ o službenim glasilima IZ u BiH rezultati su skromni. Kao ilustraciju spomenut ćemo da primjerice Muslimanska informativna novinska agencija – *MINA* nema svoje vlastite web-stranice nego sve vijesti objavljuju na službenoj stranici Rijasetu.

Slična je situacija i sa tiskovinama. U Rijasetu se navodi da postoje tri službena glasila: *Preporod*, *Novi Muallim* i *Glasnik*. Za sada samo *Preporod* ima svoju web stranicu: www.preporod.com, a ostala dva časopisa još uvijek upućuju na web-stranicu Rijasetu.

2.5. Islamske institucije (2)

Muslimansko dobrotvorno društvo *Merhamet*: www.merhamet.ba

Agencija za certificiranje halal kvalitete: www.halal.ba

3. Srpska pravoslavna crkva u BiH

Srpska pravoslavna crkva u BiH organizirana je u pet eparhija i to: Dabrobosanska mitropolija, Banjalučka eparhija, Bihačko-petrovačka eparhija, Zahumsko hercegovačka eparhija i Zvorničko tuzlanska.

Sve nabrojane eparhije dio su jedinstvene Srpske pravoslavne crkve koja nadilazi granice BiH i Srbije. To predstavlja problem u razaznavanju koje su stranice iz BiH, a pripadaju pravoslavlju te koje su iz Srbije, a dio su identiteta pravoslavlja u BiH kao npr. internet portal *Svetosavlje*: www.svetosavlje.org. Zbog toga broj pravoslavnih stranica u BiH prema ovom istraživanju dolazi do cifre 27.

U tom kontekstu neka bude spomenuto da postoji web-adresa gdje je na jednom mjestu moguće pronaći podatke o pravoslavlju na internetu: www.pravoslavno-hriscanstvo.com. Tu se mogu pronaći informacije o pravoslavnim web-portalima iz cijeloga svijeta.

3.1. Pravoslavne eparhije

Eparhija je erikveno-administrativna jedinica koja se sastoji od arhijerejskih namjesništava koje su sazdane od nižih upravnih jedinica parohija.

3.1.1 Dabrobosanska mitropolija (4):

Službene web-adrese Dabrobosanske mitropolije: www.mitropolijadabrobosanska.org i www.mitropolija.org

Stara pravoslavna crkva u Sarajevu - www.staracrkva.org

Parohija Kotorac - www.crkva-dobrinja.org

3.1.2. Banjalučka eparhija (2):

Na web-adresi ove eparhije www.spcbl.org mogu se pronaći linkovi i nekih njenih općina (parohija):

Palančište - www.pasinac.com

3.1.3. Bihačko-petrovačka eparhija (1):

www.eparhijabihackopetrovacka.org

3.1.4. Zahumsko-hercegovačka eparhija (1):

www.eparhija-zahumskohercegovacka.com

Na ovoj stranici se mogu pronaći svi potrebni podaci o parohijama unutar ove eparhije.

3.1.5. Zvorničko-tuzlanska eparhija (7):

Web-adresa ove eparhije www.eparhijazvornickotuzlanska.org sadrži linkove parohija:

Dvorovi, Novi Dvorovi, Dazdarevo i Triješnica - www.spcdvorovi.com

Brod - www.spcbrod.org

Doboj - www.spcusoradoboj.tk

Maglaj - www.spcmaglaj.com

Osim toga postoji i stranica Hram sv. Nikole, Miloševac - www.svnikola.org

3.2. Pravoslavni bogoslovni fakultet u Foči (1)

Srpska pravoslavna crkva ima svoj fakultet u Foči. On posjeduje svoju web-adresu koja se redovito ažurira www.bogoslovski.info

3.3 Manastiri (9)

Bogatstvo duhovno i materijalno Srpske pravoslavne crkve, mnogi će se složiti, leži u manastirima. Web-stranice koje se mogu pronaći, a govore o manastirima u BiH su:

Manastir Rmanj kod Bihaća: www.manastir-rmanj.com

Manastir Sase kod Srebrenice: www.manastir-sase.net

Uspenja Presv. Bogorodice, Čajniče: www.krasnica.rs.sr

Klisina kod Prijedora: www.manastirklisina.com

Tvrdoš kod Trebinja: www.tvrdos.com

Treskavac kod Ključa: www.manastirtreskavac.com

Tavna u sjeveroistočnoj Bosni: www.manastirtavna.rs.sr

Zavala u istočnoj Hercegovini: www.zavala.ws

Gomionica kod Banja Luke: www.gomionica.org

3.4. Pravoslavne zajednice (3)

Svetosavska omladinska zajednica: www.sozeb.org - udruženje mladih pravoslavaca Eparhije banjalučke

Pravoslavlje u Knešpolju: www.coknezica.com

Laičko i redovničko Udruženje Bratstvo i sestrinstvo Presvete Bogorodice Trojeručice: www.trojerucica.org

4. Židovska zajednica, protestantske denominacije i ostali

4.1. Židovska zajednica u BiH

Židovi u BiH i Sarajevu se uglavnom okupljaju oko *La Benevolencije* (Jevrejsko kulturno-prosvjetno i humanitarno društvo *La Benevolencija*)

Njihova organizacija obuhvaća i židovske općine u gradovima: Sarajevo, Doboj, Banja Luka, Mostar, Tuzla, Zenica

Glavni sajt preko kojeg možemo pratiti sve vezano za Židove u BiH je web stranica: www.benevolencija.eu.org (stranica je redovno ažurirana i uvezana sa Židovima diljem svijeta) Bilten *Jevrejski glas* izlazi četiri puta godišnje i može se preuzeti u pdf izdanju na stranici La Benevolencije.

4.2. Web-adrese protestantskih crkava u BiH

KRŠĆANSKA BAPTISTIČKA CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI

www.baptist.ba (nije u funkciji)

U Bosni i Hercegovini, nakon pretrpljene ratne štete, u upotrebi su dva objekta u Sarajevu i trenutno se vrši rekonstrukcija objekta u Tuzli. Ostale lokalne crkve (Zenica, Novi Travnik, Gorazde, Konjic) koriste alternativne prostore. Broj vjernika procjenjuje se na oko četiri stotine.

EVANĐEOSKA CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Danas Evanđeosku crkvu u BiH predstavlja 12 lokalnih zajednica (Bihać, Sanski Most, Tuzla, Sarajevo (2), Jajce, Breza, Kakanj, Zenica, Mostar (2) i Čapljina. Ukupan broj vjernika

procjenjuje se na oko pet stotina. Svaka zajednica ima slobodu odlučivanja u pogledu vodstva, organiziranja i načina djelovanja, ali je svaka podložna autoritetu Božje Riječi i sve odluke od općeg interesa donose se dogovorom na sastancima predstavnika crkava (Sabor).

Imaju i svoju web-adresu: www.ecbih.com

KRIŠĆANSKA ADVENTISTIČKA CRKVA

www.adventisti-bih.com (redovno se ažurira)

PROTESTANTSKA CRKVA *HRIŠĆANSKA ZAJEDNICA*

nemaju web stranicu

KRŠĆANSKA ZAJEDNICA SVIH NARODA

nemaju web stranicu

KRŠĆANSKA KARIZMATSKA CRKVA *VICTORY CELEBRATION CENTER*

nemaju web stranicu

KRISTOVA PENTEKOSNA CRKVA

nemaju web stranicu

EVANGELISTIČKA CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI

nemaju web stranicu

STAROKATOLIČKA CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI

nemaju web stranicu

4.3. Ostale vjerske zajednice

KRSTJANSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI

nemaju web stranicu

NOVA PASTORALNA CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI

nemaju web stranicu

JEHOVINI SVJEDOCI

Nemaju svoju web stranicu u BiH ali preko svjetske stranice www.watchtower.org ima sekcija za hrvatski jezik

DRUŠTVO ZA SVJESNOST KRIŠNE ISKCON U BIH

www.bhagavad-gita.com.hr, nema adrese iz BiH.

Zaključak

Vjerske zajednice u tranzicijskom i, još uvijek možemo konstatirati, tradicionalnom bh. društvu predstavljaju bitnu odrednicu pojedinca i zajednice. S obzirom na njihov utjecaj mnogi će reći kako se ništa važno u Bosni i Hercegovini ne događa bez njihovog – na ovaj ili onaj način – sudjelovanja⁹. Zbog toga komunikacija ovih struktura društva nerijetko izlazi iz okvira religijskoga i pretače se u sferu političkog i općedruštvenog.

U tom kontekstu, a radi eliminiranja faktora predrasuda, važno je čuti što svaka religijska zajednica govori o sebi, na koji se ona način predstavlja svijetu. Zbog toga je i usmjerenost ove radnje bila otkriti web-stranice koje pripadaju vjerskim zajednicama prisutnim u BiH. Budući da web-komuniciranja predstavlja do sada najdemokratskiji način općenja među ljudima prisustvo vjerskih zajednica na internetu dobiva na još većem značaju.

Uvjetno rečeno, bosanskohercegovački virtualni prostor, otkriva kako vjerske zajednice sve više prepoznaju prednosti www-komuniciranja te se odlučuju na ova vid pristupa javnosti.

Na osnovu provedenoga istraživanja možemo konstatirati da u tome, za sada, prednjači Katolička crkva, a slijede ju Islamska zajednica i potom Srpska pravoslavna crkva. Od svih, u ovom radu zabilježenih, web-adresa značajan broj njih se ne ažurira redovito ili se ažurira povremeno. Detaljnija analiza ovoga zasigurno bi zahtijevala sveobuhvatniji pristup ovoj problematici. Međutim, osim rečenoga, valja ustvrditi kako vjerske zajednice sve više počinju koristiti i druge načine prisutnosti na internetu, osim web-portala i stranica: primjerice *facebook* i forume.

Iako bi pretenciozno bilo prognozirati na koji će način vjerske zajednice u BiH u budućnosti koristiti internetske mogućnosti, treba konstatirati da na ovaj način one sudjeluju u procesu demokratizacije društva dajući da se „njihov glas o njima“ čuje na globalnoj mreži komuniciranja.

⁹ Kao primjer dovoljno se prisjetiti „prijepora o vjeronaučnom“ kada je ministar obrazovanja i znanosti Kantona Sarajevo gosp. Emir Suljagić nakon neuspješnog pokušaja revidiranja statusa vjeronauka u školama, ponudio Vladi Kantona ostavku.

Literatura

Knjige

1. KOREN, Marijan, *Komunikacija s Transcendentnim*, Križ, 2008.
2. McLUHAN, Marshall, *Gutenbergova galaksija*, prijevod Branko Vučićević, Nolit, Beograd, 1973.
3. OSMANČEVIĆ, Enes, *Demokratičnost www-komuniciranja*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Sarajevo, 2009.
4. TUCAKOVIĆ, Šemso, *Historija komuniciranja*, Univerzitetska knjiga, Sarajevo, 2000.
5. TUCAKOVIĆ, Šemso *Historija novinarstva i medija u Bosni i Hercegovini*, S&A company, Sarajevo, 2006.

Dokumenti

1. Etika na internet, *Kršćanska sadašnjost*, Zagreb, 2002.
2. Crkva i internet, *Kršćanska sadašnjost*, Zagreb, 2002.

Rječnici

1. CVITKOVIĆ, Ivan, *Rječnik religijskih pojmova*, DES, Sarajevo 2005.

Sadržaj

Uvod.....	2
1. Katolička crkva u BiH.....	4
1.1. Web-stranice crkvenih ustanova i institucija.....	5
1.2. Katoličke škole.....	6
1.2.1. Katolički školski centri.....	6
1.2.2. Franjevačke odgojno-obrazovne ustanove.....	6
1.2.3. Visokoškolske ustanove.....	6
1.3. Crkvena glasila.....	6
1.4. Katoličke udruge.....	7
1.5. Župe.....	7
1.5.1. Banjalučka biskupija.....	7
1.5.2. Mostarsko-duvanjska biskupija.....	8
1.5.3. Trebinjsko-mrkanska biskupija.....	9
1.5.4. Vrhbosanska nadbiskupija.....	9
2. Islamska zajednica u BiH.....	12
2.1. Rijaset i muftijstva.....	13
2.2. Medžlisi.....	13
2.3. Muslimanske škole.....	14
2.3.1. Medrese.....	15
2.3.2. Visokoškolske ustanove.....	15
2.4. Islamska glasila.....	15
2.5. Islamske institucije.....	16
3. Srpska pravoslavna crkva u BiH.....	17
3.1. Pravoslavne eparhije.....	17
3.1.1. Dabrobosanska mitropolija.....	17
3.1.2. Banjalučka eparhija.....	18
3.1.3. Bihačko-petrovačka eparhija.....	18
3.1.4. Zahumsko-hercegovačka eparhija.....	18
3.1.5. Zvorničko-tuzlanska eparhija.....	18
3.2. Pravoslavni bogoslovni fakultet u Foči.....	18
3.3. Manastiri.....	19
3.4. Pravoslavne zajednice.....	19
4. Židovska zajednica, protestantske denominacije i ostali.....	20
4.1. Židovska zajednica u BiH.....	20
4.2. Web-adrese protestantskih crkava u BiH.....	20
4.3. Ostale vjerske zajednice.....	21
Zaključak.....	23
Literatura.....	24
Sadržaj.....	25